

DE KLEINE HERMIETKREEFT ALS HULP BIJ HET VERZAMELEN VAN TRAPGEVELTJES (*Oenopota turricula*)

Egge Knol

Assistance from small hermit crabs (*Diogenes pugilator* (Roux 1829)
in the collecting of Turricate Lora (*Oenopota turricula*)

After decades absence, the summer months since 2002 have seen the reappearance of thousands of small hermit crabs (*Diogenes pugilator* (Roux 1829) along the Dutch coast and especially on the beaches of the Frisian Isles (De Wolf & De Wolf 2002; Oosterbaan 2002). These crabs are massively engaged in mating behaviour. The crabs inhabit small snail shells, especially those of periwinkles and necklace shells, but dog-whelks are also often seen. Also rarer species such as turrit shell, wentletrap, netted dog-whelk and pelican's foot have been observed. In the summer of 2004 the author visited the island of Terschelling. Particularly remarkable was the occurrence of Turriculate Lora, usually a rare find; but a few hours searching, spread over three days, produced 522 inhabited Turricate Lora shells!

Zoals velen bemerkt zullen hebben is er In de zomermaanden van 2002 op de Nederlandse waddeneilanden een grote invasie van de Kleine heremietkreeft (*Diogenes pugilator* (Roux, 1829)) (De Wolf en De Wolf, 2002; Oosterbaan 2002). Ook in de zomer van 2003 en 2004 werd deze heremietkreeft weer volop gesignaleerd. In mei 2004 bij IJmuiden en eind juli 2004 op Texel (De Ruijter 2003; 2004). De Kleine heremietkreeft, ook wel aangeduid als boksertje, kwam massaal naar de kust om te paren. De Wolf en De Wolf (2002) gaven in Het Zeepaard hiervan een uitvoerige beschrijving. De vondst was zeer opmerkelijk. In 1934 was de Kleine heremietkreeft voor het eerst gezien, waarna incidentele waarnemingen volgden. Lange tijd, van 1953 tot in de jaren negentig van de 20ste eeuw, werd deze soort in het geheel niet gemeld en dan in 2002 duizenden exemplaren op de stranden van de waddeneilanden. Ik was die zomer op het Noordzeestrand van Terschelling en had de vele heremietkreeften ook gezien. Een boeiend gezicht waar ik helaas te weinig aandacht aan gaf. Met kleine kinderen aan het strand betekent voortdurend opletten en voor schelpen blijkt dan minder tijd. Het was mij ook niet opgevallen dat er van een andere soort sprake was. Oosterbaan (2002) schreef dat de Kleine heremietkreeft huide in alikruik en tepelhorens, maar ook wel in wenteltrapjes, penhorens, fuikhorens en zelfs trapgeveltjes. Van die laatste soorten was mij niets opgevallen.

Deze zomer waren we weer op Terschelling en gingen vanwege de kinderen naar Formerum aan Zee, een druk badstrand met bewaking. Op 1 augustus meldde mijn broer Pieter Alle dat er weer veel van die kreeftjes waren. Een dag later was ik op het strand en zag op 2 augustus 2004 bij eb in de geultjes inderdaad massaal heremietkreeftjes volop bezig met wandelen, in het zand kruipen en, zoals ik intussen gelezen had, met paringsgedrag. Het viel mij nu op, zoals eerder beschreven, dat de parende partners van verschillende grootte waren. Verreweg de meeste Kleine heremietkreeftjes huiden in alikruik (*Littorina spec.*) en (veelal glanzende) tepelhorens (*Lunatia poliana* en *L. catena*). Fuikhorens (*Nassarius reticulatus*) waren er ook volop. In eens viel mijn oog op trapgeveltjes (*Oenopota turricula*), maar dat waren er veel, verselijk veel. Tot nu toe had ik zo af en toe in het gruis op Terschelling een of twee trapgeveltjes gevonden. En dat was toch elke keer weer een leuke verrassing. Penhorens

en wenteltrapjes waren veel makkelijker te vinden. En nu de een na de andere raapte ik op. Op een klein stukje van veertig meter waren dat er 124. Bovendien vond ik een pelikaansvoet (*Aporrhais pespelecani*). Dus de volgende dag nog verder verzameld en nu vond ik weer op hetzelfde stukje strand 334 trapgeveltjes en als bijvangst twee fragmenten turtons wenteltrap (*Epitonius turtonis*), elk met een Kleine heremietkreeft. Verder vond ik een wenteltrapje (*Epitonius clathrus*) en twee purperslakken (*Nucella lapillus*) met een kreeftje. De een was een top met zeven windingen, de ander een fragment met drie windingen. Verder zag ik af en toe een penhoren of een juveniele wulk met bewoners. Zonder een poging tot tellen te doen schat ik dat er op een stukje strand van honderd meter tienduizenden kreeftjes in de weer zijn geweest. Ze waren er ook de derde dag, 4 augustus, nog volop. Uiteindelijk had ik 522 trapgeveltjes geteld. De Kleine heremietkreeft was ongewild een grote hulp bij het verzamelen. Een negentigtal van de trapgeveltjes heeft een min of meer fossiel uiterlijk. De andere zijn wit doorschijnend en recent. De meeste fuikhorens waren grijsblauw, maar verse exemplaren kwamen ook voor. Het trapgeveltje leeft op grotere waterdiepte, vanaf 20 meter (De Boer & De Bruijne 1991; Lill 1990). Dat verklaart waarom deze gewoonlijk vrij zeldzaam is, maar wellicht geeft het ook aan dat de Kleine heremietkreeft op dezelfde diepte zijn horentjes vind.

Slechts enkele trapgeveltjes hadden sporen van zeerasp (*Hydractinia echinata*), niet een was er mee bedekt. Zeerasp ontbrak ook bij de meeste van de duizenden andere horentjes die ik zag. Bij de "normale" gruisvondsten op Terschelling behoren talloze met zeerasp bedekte horentjes, waaronder penhorens. De symbiose van zeerasp en de gewone heremietkreeft (*Eupagurus bernhardus*) kan zelfs tot het aangroeien van een extra halve winding leiden (Oosterbaan & De Bruyne, 1987; Lill 1990). Hiervan heb in mijn verzameling een aantal mooie voorbeelden. Maar bij de Kleine heremietkreeft ontbreekt deze symbiose klaarblijkelijk.

De Wolf en De Wolf (2002) schreven dat de Kleine heremietkreeft een kort bezoek aan het strand bracht, waarna er vervellingen achterbleven. Ik vond echter drie dagen achtereen de Kleine heremietkreeft. Vervellingen heb ik niet gezien. Wel droegen veel kreeftjes, zonder te tellen geschat de helft, eieren. Helaas vertrok 5 augustus

onze boot en kon ik het voorkomen niet verder vervolgen. Er is aan deze kreeftjes en hun transport van schelpjes nog veel te leren.

Literatuur

- BOER, T.W. DE & R.H. DE BRUYNE, 1991: Schelpen van de Friese Waddeneilanden.
- LILL, K., 1990: Muscheln und Schnecken der südlichen Nordsee (= Beiträge zur Naturkunde Niedersachsens 43 Sonderheft 1/1990).
- OOSTERBAAN, A., 2002: Invasie van cynische bokkers op het strand. - Waddenbulletin 37(4): 7.
- OOSTERBAAN, A., & R.H. DE BRUYNE, 1987: Zeerasp en Here-mietkreeft, een schoolvoorbeeld van symbiose. - Het Zeepaard 47 (2): 43-47.
- RUIJTER, R. de, 2003: CS-verslag. - Het Zeepaard 63(6): 171-175
- RUIJTER, R. de, 2004: CS-verslag. - Het Zeepaard 64 (5): 131-135.
- WOLF, P. DE & I. DE WOLF, 2002: *Diogenes pugilator* (Roux, 1929) paart op het Texelse strand. - Het Zeepaard 62(6): 170-178.

Adres van de auteur:
Professor Rankestraat 23
9713 GC Groningen
E-mail: eknol@groningermuseum.nl